

УДК 371.134: 378.147

DOI: 10.31376/2410-0897-2019-3-41-122-129

ПЕДАГОГІЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ УРОКУ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Борисенко Надія Анатоліївна

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: nbori7enko@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-5103-226X

У статті висвітлено технологію педагогічного проектування уроку трудового навчання, проаналізовано тлумачення різними науковцями дефініції «проектування». Розкрито зміст етапів педагогічного проектування уроку трудового навчання (моделювання, проектування, конструювання уроку), схарактеризовано дії вчителя трудового навчання на кожному етапі. Розглянуто форми методичної документації, яку складає вчитель, проектуючи уроки різних типів, зокрема план уроку, конспект уроку, сценарій уроку, методичну розробку уроку. Схарактеризовано методи і прийоми навчання, які допомагають ефективно реалізовували освітні, розвивальні та виховні функції проєктованого заняття. Окреслено принципи, що є регуляторами процесу педагогічного проектування уроку (принцип достатньої повноти охоплення об'єкта, що проєктується; принцип системної єдності всіх етапів і форм проектування; принцип людських пріоритетів; саморозвитку; доступності).

Ключові слова: педагогічне проектування, проектна діяльність педагога, моделювання уроку, проектування уроку, конструювання уроку.

Постановка проблеми. Системотвірним підходом, що підсилює розвивальний ефект освітніх програм і позитивно впливає на розвиток особистості майбутнього вчителя трудового навчання, є проектна діяльність, яку розглядають як самостійну структурну одиницю освітнього процесу і професійно-педагогічної діяльності.

Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти України у XXI ст. основною метою державної політики в галузі освіти є створення умов для розвитку особистості й творчої самореалізації кожного громадянина України, для виховання покоління людей, здатних ефективно працювати й навчатися протягом життя, орієнтуватися в безперервному потоці інформації. Розвиток творчого потенціалу обдарованої особистості, розроблення з цією метою відповідних методів навчання посідає одне з пріоритетних місць у загальній стратегії оновлення всієї сучасної освіти. У цьому контексті організація проектної діяльності майбутніх учителів трудового навчання засобами педагогічного проектування набуває особливого значення у реалізації завдань нової освітньої політики [1].

Сьогодні у сфері вищої освіти із упровадженням нової парадигми можна виділити такі тенденції: професіоналізація вищої освіти, що означає перехід від вищої академічної, фундаментальної освіти до професійної освіти, зміст і технології якої повинні відповідати майбутній професійній діяльності студентів, при цьому освіта характеризується гнучкістю, безперервністю, є рівневою і ступеневою; посилення ролі особистісного розвитку та ускладнення завдань професійного вдосконалення, що підвищує вимоги щодо готовності випускника ЗВО до постійної самоосвіти. Тому серед основних завдань вищої освіти є вироблення і усвідомлення нових теоретичних і методичних засад функціонування системи професійної підготовки та виховання майбутніх учителів трудового навчання, здатних працювати на засадах інноваційних підходів до організації освітнього процесу, власного творчого безперервного професійного зростання [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробленню нових підходів до навчання майбутніх педагогів, моделюванню різних аспектів педагогічної діяльності та особистості вчителя присвячені численні дослідження (А. Вербицький, І. Зимня, Г. Ільїн, Н. Кузьміна, А. Мітіна, А. Маркова, Н. Нікандров, В. Рубцов, А. Щербаков, І. Якиманська та ін.). Контекстний, проєктивний, особистісно орієнтований підходи до освіти – далеко не повний перелік результатів творчого пошуку педагогів і психологів-дослідників. Це вносить суттєві корективи в зміст професійної, зокрема методичної, компетентності фахівців, погоджуючи її з вимогами суспільства і конкретної сфери діяльності.

Проблеми проектування перебувають у центрі наукових інтересів багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників. Саморефлексія проектної культури в широких наукових колах – технічних і гуманітарних (Т. Мальдонадо, Дж. Джонс, К. Кантор, О. Генісаретський, В. Глазичев, І. Ляхов, В. Розін, В. Сидоренко, Г. Щедровицький та ін.) дозволяє говорити про проектний підхід до розгляду тих чи інших процесів дійсності. Проектність і проєктовідповідність сучасного інтелектуального та соціокультурного середовища є актуальною проблематикою наукового пошуку. Серед факторів, що визначають успішність вирішення цього завдання, одне з основних місць належить залученню майбутніх учителів трудового навчання до проектної діяльності, починаючи з перших років професійного навчання.

Методичні аспекти навчання проектування в освітньому процесі розглянуті в працях П. Атутова, Н. Брюханової, І. Коновальчук, Н. Матяш, А. Семез, В. Симоненка, В. Стрельнікова та ін. У теоретико-методичних дослідженнях розглядається проектна діяльність, до якої залучені суб'єкти освітнього процесу в ході виконання творчих проєктів. У процесі навчального проектування відбувається оволодіння не тільки засобами і способами конкретної діяльності, а й особистісний розвиток.

У системі вищої педагогічної освіти ці аспекти набувають особливого значення, оскільки продуктивне засвоєння професійних знань, умінь, навичок, соціально і професійно орієнтований особистісний розвиток майбутніх фахівців, формування їхньої професійної компетентності є пріоритетними завданнями процесу фахової підготовки.

Формулювання цілей статті. Мета статті – з'ясувати сутність і специфіку процесу педагогічного проектування сучасного уроку трудового навчання, визначити основні етапи педагогічного проектування, схарактеризувати форми методичної документації, яку складає вчитель трудового навчання, проєктуючи уроки різних типів.

Виклад основного матеріалу. Аналіз психологічних, філософських і педагогічних доробок науковців дозволив з'ясувати, що термін «проектування» вживають у різних значеннях: метод наукового пізнання; специфічні особливості й принципи людської діяльності; сукупність прийомів чи способів (методів), що забезпечують розробку проєктів, здійснення різноманітних аспектів людської життєдіяльності.

Згідно з Енциклопедією професійної освіти *педагогічне проектування* – це індивідуальна діяльність учителя, спрямована на попереднє розроблення основних елементів педагогічної ситуації або цілісного педагогічного процесу: цілей і завдань, плану, організаційних форм, методів і засобів, форм і методів контролю, корекції та оцінки результатів педагогічної роботи й учіння [3, с. 343–344]. Використання терміна «проектування» в дидактиці пов'язано з утвердженням системного підходу й розвитком технологічного підходу до організації навчання. Власне розроблення основних елементів системи навчання з наступним їх синтезом в єдине ціле і – це є створення проєкту педагогічної системи.

Педагогічне проектування – один із найважливіших аспектів діяльності вчителів загалом та вчителя трудового навчання зокрема. Воно складається з вивчення планових документів, опрацювання навчального матеріалу, дослідження освітньої ситуації, формування творчого бачення майбутніх уроків, передбачення подальшого руху та результатів освітньої діяльності, конструювання ефективних поєднань дидактичних методів навчання в реалізації творчого задуму тощо [4].

На думку Н. Остапенко, *педагогічне проектування* – «складна багатоступінчаста діяльність, що передбачає здійснення низки логічно послідовних дій, які допоможуть наблизити розробку передбачуваних завдань від загальної ідеї до точно описаних конкретних кроків» [5, с. 41]. Ми згодні з думкою дослідниці і враховуємо, що педагогічне проектування може проявлятися як загальне (професійна освіта), так і конкретне (навчальне заняття). Педагогічне проектування можливо здійснювати на різних рівнях: на рівні навчальної дисципліни (предмета), рівні розділу, теми уроку чи заняття, рівні уроку загалом, фрагменту уроку (педагогічної ситуації).

Під *проектною діяльністю педагога* вслід за І. Чистовською ми розуміємо сукупність дій, які приводять до досягнення поставленої мети щодо дослідження та розв'язання педагогічних задач [4].

У підсумку педагогічне проектування можна розглядати як процедуру створення педагогічних технологій, готових до використання без додаткових пояснень.

Здійснення педагогічного проектування є функцією вчителя трудового навчання, виконання якої, як загальновідомо, займає не менше чверті робочого часу, відведеного на професійну діяльність. Для вчителя це особливий вид діяльності, що вимагає спеціальних навичок і вмінь виконання, оскільки ця діяльність здійснюється в поняттєво-описовій формі усного або письмового тексту.

Педагогічне проектування уроку трудового навчання спрямоване на те, щоб з усіх теоретичних уявлень і педагогічних знань обрати ті, що потрібні саме для конкретного майбутнього уроку, для вивчення конкретної теми і з учнями саме цього класу.

Педагогічне проектування здійснюється в три послідовні етапи:

- моделювання;
- проектування;
- конструювання [6].

Моделювання уроку – це процес визначення основних його параметрів: вибір концепції або технологічної ідеї, що визначають світоглядне поле уроку, постановку мети уроку, визначення його виду і типу. Модель уроку – це і є загальне уявлення вчителя про урок, який він хотів би втілити на практиці. Це «ескіз» уроку. Цей етап, зазвичай, уявний і усний. Учитель «промальовує» урок лише в загальних рисах, слабо уявляючи його деталі. Однак тут є конкретні опорні знання про майбутній урок – його мета, вид і тип.

На етапі моделювання уроку вчитель трудового навчання виконує дії:

- а) виокремлення об'єкта проектування (всього річного циклу вивчення конкретного предмета, вивчення навчального блоку, одного або декількох уроків);
- б) аналіз об'єкта, поділ його на частини;
- в) вибір форми проектування;
- г) визначення мети вивчення матеріалу як цілі уроку;
- д) формулювання теми уроку як узагальненого згорнутого його змісту;
- е) визначення вихідних педагогічних ідей, реалізація яких, на думку вчителя, забезпечить досягнення мети оптимальним шляхом;
- ж) визначення просторового і часового забезпечення уроку, необхідного для досягнення мети в аспекті обраних педагогічних ідей;
- з) визначення матеріально-технічного забезпечення уроку;
- і) визначення виду уроку;
- к) визначення типу уроку.

Таким чином, моделювання – це початковий етап перекладу теорії уроку в практику, здійснюваний як процес вибору опорної теорії і використання її як підстави для практичної дії [1].

Проектування уроку – наступний етап його розробки. Зауважимо, що тут це поняття використовується в більш вузькому сенсі, ніж вживається для всього процесу розроблення уроку. Цей етап полягає в розробленні способів, за допомогою яких буде досягтися поставлена мета. Ними насамперед є компоненти педагогічного процесу – завдання, принципи, зміст, методи, форми навчальної діяльності. На цьому етапі створюється педагогічна структура, кожен компонент якої втілює модель як вихідний образ уроку. Мета уроку тут уточнюється і розподіляється на завдання, принципи «переводяться» в правила своєї реалізації, зміст формується як навчальний матеріал зі своїм обсягом і формами пред'явлення учням, методи відбираються на підставі низки факторів: мети, рівня розвитку дітей, готовності викладача користуватися дібраними способами і, звичайно, на підставі тієї ідеї, яка закладена в моделі уроку. Так відбираються і засоби навчання на уроці. Обирається форма навчальної діяльності учнів, наприклад, індивідуальна, парна, групова, колективна тощо. На цьому етапі

розробки уроку здійснюється добір матеріалу, який на наступному етапі буде перетворюватися на технологію.

Отже, другий етап проектування – створення проекту уроку, що представляє на аркуші паперу цілісний педагогічний процес освоєння матеріалу відповідно до поставленої мети. На цьому етапі розробляється кожен структурний компонент педагогічного процесу, тобто педагогічна структура.

Учитель трудового навчання працює з метою уроку. На цьому етапі він її розподіляє на завдання як на складові частини, реалізація яких і забезпечує досягнення мети. Насамперед учителю варто визначитися з головною метою навчання на уроці. Далі розробляються завдання або як частини мети, або більш складні, наприклад, виховні [1].

Формулюючи мету уроку, вчитель трудового навчання повинен співвіднести її зі своїми можливостями, з місцем, що відводиться цьому уроку в процесі вивчення дисципліни, з раніше поставленими цілями і успішністю їх досягнення. Якщо викладач ставить відразу кілька цілей уроку, що цілком можливо, він бачить їх єдиним блоком, у взаємному доповненні і розвитку та здатний їх досягати.

Для того щоб кожен мету розподілити на завдання, потрібно знати її структуру. До мети входять об'єкт, предмет і дії мети. Об'єкт – це сам учень, який має особливі характеристики. Він має свою позицію в класі, свій рівень розумового розвитку, мотивацію навчання тощо. Предметом мети стає те, що вчитель хоче перетворити в ході уроку, що змінити, якого результату досягти. Дія мети показує міру перетворення предмета відносно визначеного об'єкта.

Наприклад, у меті записано: формувати вміння визначати вид шва за його графічним зображенням. Об'єктом є учні класу, предметом – визначення виду шва за його графічним зображенням, дією мети – формування. Формування – процес тривалий, поетапний, що складається з більш простих дій. Ці прості дії, що належать до цільової дії, є підставою для виокремлення завдань навчання на уроці.

Виділені завдання разом повинні відповідати меті, розв'язання кожного завдання має бути кроком до досягнення мети.

Коли вчитель трудового навчання розробив мету і завдання уроку, необхідно дібрати принципи проведення уроку: науковості, системності, доступності, наочності, опори на особистий досвід учнів та інші.

Далі вчитель працюватиме зі змістом навчального матеріалу, відбираючи, структуруючи послідовність вивчення, визначаючи форму подання учням, виділяючи основні та другорядні поняття. Одночасно проектуються методи, прийоми і засоби роботи учнів із цим змістом [1].

На етапі проектування уроку йде не тільки відбір конкретного матеріалу для його викладання відповідно до структури педагогічного процесу, але, що головне, весь цей матеріал зводиться в систему, встановлюються зв'язки і залежності між усіма компонентами. При цьому визначається системотвірний фактор. Роль такого фактора може виконувати будь-який компонент педагогічного процесу, починаючи з мети. Системотвірний компонент – це той, який об'єднує всі інші в єдине ціле. У такій ролі найчастіше виступають цілі й завдання уроку, але можуть бути принципи, сам зміст, методи.

Конструювання уроку – кінцевий етап проектування. Його призначення – створення технології навчання учнів як процесу освоєння ними навчального матеріалу. Технологія уроку і є сама система взаємодії вчителя трудового навчання і учнів, спрямована на оволодіння ними навчальним матеріалом відповідно до поставленої мети. По суті технологія уроку – та послідовність дій учителя й учня, завдяки якій досягається мета уроку. Призначення педагогічного проектування полягає саме в розробленні конкретної технології як технології конкретної форми організації навчання.

Конструювання уроку для вчителя трудового навчання виявляється у створенні своєї специфічної методичної та психологічної структур відповідно до моделі і вже побудованої педагогічної структури. Форми такого конструювання – конспекти уроків, сценарії, плани,

плани-тези, схеми, методичні розробки.

На цьому етапі розробляється конструктор уроку – його методична структура як послідовність дій його учасників. Учитель складає документ, за яким працюватиме, який можна в майбутньому модернізувати, яким буде звітуватися керівництву за умови контролю й атестації. Вибір форми конструювання уроку залежить від досвідченості вчителя, від типу і виду уроку, від призначення цього матеріалу.

Проаналізуємо форми оформлення такого документа.

План уроку – це коротке визначення основних елементів методичної структури уроку, системний перелік дій учителя й учня. У плані послідовно фіксується мета, завдання, тип, вид уроку, дії вчителя трудового навчання з актуалізації або викладу нових знань, а також відповідні їм дії учнів. Це найбільш коротка форма проектування уроку, яка застосовується досвідченим учителем, який добре знає зміст навчального предмета і особливості учнів класу. План при цьому виконує функцію опорного нагадування послідовності подій уроку, бо в ньому не представлені ні навчальний матеріал, ні методи роботи з ним [7].

Конспект уроку – це також план уроку, але наповнений набором конкретних питань, іноді конспективним викладом змісту, визначеннями, схемами, із зазначенням методів, прийомів і засобів, які будуть використані при роботі з ними. У конспекті в стислому вигляді представлено весь зміст уроку і всі методи. План є основою для розкриття змісту і технології навчання на уроці. Зміст і технологія навчання тут розкриваються у двох аспектах – діяльність вчителя трудового навчання і діяльність учнів. Конспекти уроків рекомендують складати молодим педагогам і більш досвідченим учителям при освоєнні нових тем або нових технологій навчання.

Сценарій уроку – форма опису розігрування теми з елементами імпровізації, гри, складної взаємодії учасників педагогічного процесу між собою. Сценарії пишуться для інтеграційних уроків, уроків-«занурень», арт-уроків. Такі уроки проводять на основі творчо побудованих взаємин всіх учасників педагогічного процесу, за наявності загального сюжету і розподілу ролей і функцій. Сценарії уроків як форми текстового проектування є рольовим розподілом змісту, виділення дій і спеціально створюваних ситуацій, як це робиться в літературних сценаріях. Іноді такі сценарії робляться у вигляді літературно-музичного чи іншого монтажу.

Методична розробка уроку – це не тільки його конспект або сценарій, але і опис процесу його підготовки, розкриття підстав при постановці цілей і завдань, вибору методів і засобів. До методичної розробки включаються також методи контролю та очікувані результати. Методична розробка становить повний набір дій викладача з планування діяльності на уроці, що розкривають саму технологію проектування уроку.

Внутрішня структура проектних документів досить різноманітна. Зміст і технологія уроку можуть викладатися як взаємозв'язок двох видів діяльності – викладача та учнів. Такий послідовний, вертикальний і структурований у часі виклад дій може поєднуватися з горизонтальним поділом на частини в залежності від методики уроку, тобто розкриватися поетапно. Кожен проект має загальну вступну частину, яку часто називають «паспортом уроку». Сюди заносяться загальні дані про предмет, групу, викладача, тему уроку, тип уроку. Нерідко дається перелік опорних знань, необхідних для вивчення нового матеріалу. У кінці проекту коротко описується домашнє завдання [5].

Після того, як проект уроку записано, треба провести самоперевірку якості проекту уроку: чи правильно зроблений вибір мети і завдань; чи точно розраховано час на виконання завдань, на відповіді учнів; чи немає відволікаючих моментів на уроці; чи всі можливості використані; чи достатньо наочного, технічного забезпечення та роздаткового матеріалу; чи грамотно співвіднесені між собою мета, зміст і методи уроку.

На перший погляд, нічого нового проектування не вносить у роботу вчителя трудового навчання, він багато чого з перерахованого робить завжди. Проте проективний (проективний) підхід упорядковує розрізнені дії, приводить їх у систему, показує залежність однієї від іншої і, що важливо, показує призначення всієї роботи з підготовки уроку як процесу

трансформації теорії в практику освіти.

Зауважимо, що чим точніше і повніше попередньо опрацьована технологія уроку, тим вільніше і впевненіше тримається вчитель трудового навчання на уроці, тим комфортніше себе відчуває і застосовує більше творчості, ніж невідповідний учитель.

Для того, щоб заняття ефективно реалізовували освітні, розвивальні та виховні функції, необхідно під час їх проектування співвідносити всебічний аналіз навчального матеріалу з компонентним формуванням навчально-пізнавальної діяльності учнів і відповідно до цього обирати й поєднувати методи і прийоми навчання, зокрема:

- на цільовій стадії проектування навчальних занять висвітлювати роль змісту навчання у гармонійному формуванні особистості та відповідно до цього розробляти прийоми визначення соціальної значущості того матеріалу, що вивчається;

- на інформаційній стадії як етапі формування предмета навчального пізнання увагу необхідно зосереджувати на суперечностях внутрішньої структури явищ та процесів, що вивчаються;

- на змістовій стадії проектування навчальних занять як етапі визначення та опрацювання структури навчальної діяльності доцільно розглядати системні відношення між елементами знань і відповідно до цього здійснювати формулювання навчальних питань, прийомів подання навчального матеріалу;

- на процесуальній стадії розробляються комунікативно-прийомотворчі способи подання навчального матеріалу і відповідно до них опрацьовуються прийоми спілкування з аудиторією;

- на контрольно-корегувальній стадії увага зосереджується на засобах контролю, оцінці знань, навичок, умінь учнів та корекції цілей та змісту навчання.

Процес педагогічного проектування уроку має свої регулятори у вигляді принципів проектування. Воно, як будь-який цілісний процес, повинно будуватися за певними принципами. Зокрема, це такі принципи: принцип достатньої повноти охоплення об'єкта, що проектується; принцип системної єдності всіх етапів і форм проектування; принцип людських пріоритетів; саморозвитку; доступності.

Висновки. Отже, педагогічне проектування – це збиральна діяльність і одночасно діяльність вибору з усього знання про урок того, що потрібно саме для цього моменту, для вивчення цієї теми і з цими учнями. Зміст проектування уроків трудового навчання в закладах загальної середньої освіти полягає в поетапному конструюванні майбутніх кроків пізнавальної діяльності учнів, адже тільки через спеціально організовану навчальну діяльність можна досягти основної мети навчання – формування творчої, всебічно розвиненої особистості.

Перспективами подальших розвідок в означеній галузі є моделювання процесу підготовки майбутніх учителів трудового навчання до педагогічного проектування уроку трудового навчання в умовах закладу вищої педагогічної освіти.

Список використаної літератури

1. Назаренко Н. С. Проектна діяльність як засіб формування професійної компетентності майбутніх перекладачів. *Наука і освіта. Науково-практичний журнал Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*, 2011. № 8. URL: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/8_2011/28.pdf. (дата звернення 25.01.2019).
2. Шроль Т. С. Проектна діяльність як засіб формування професійної компетентності майбутніх учителів URL: http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Наукова_періодика/elits/2015/43/Проектна%20діяльність%20як%20засіб%20формування%20професійної%20компетентності%20майбутніх%20учителів.pdf. (дата звернення 05.11.2018).
3. *Енциклопедія професійного образования*. М., 1999. Т. 2. 446 с.
4. Чистовська І. П. Проектна діяльність як засіб формування педагогічної компетентності майбутніх інженерів-педагогів. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. *Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2007. № 3. С. 133–136.
5. Остапенко Н. Місце моделювання як методу навчання в педагогічному проектуванні (на матеріалі вищої школи). *Українська мова і література в школі*. 2004. № 6. С. 41–46.
6. Назаренко Н. С. Проектна діяльність як засіб формування професійної компетентності майбутніх перекладачів. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/8_2011/28.pdf. (дата звернення 17.01.2019).
7. Настільна книга педагога. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем-майстром / Упорядники: Андреева В. М., Григораш В. В. Харків : Вид. група «Основа», 2006. 352 с.

PEDAGOGICAL DESIGN OF A LESSON OF LABOUR TRAINING

Borysenko Nadiya

candidate of Pedagogical Sciences, Senior Teacher of technological and professional education chair
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Introduction. *According to the National Doctrine of Education Development of Ukraine in the XXI century the main goal of the state policy in the field of education is to create conditions for the development of the individual and the creative self-realization of each Ukrainian citizen, to educate a generation of the people capable to work and study effectively during life, to be guided in a continuous flow of information.*

Purpose. *The aim of this study is to find out the significance and specificity of the pedagogical design process of the modern lesson of labor training, identify the main stages of pedagogical design, describe forms of methodological documentation, which are made by technology teacher, designing different types of lessons.*

Methods. *Such theoretical scientific methods as the analysis, synthesis, systematization, abstraction, the specification, comparison, classification, generalization of historical, scientific and pedagogical sources were used for writing the article.*

Results. *The analysis of the psychological, philosophical and pedagogical achievements of the scientists allowed to learn that the determination of «design» is used in various meanings: the method of scientific knowledge; specific features and principles of human activity; a number of techniques or methods that ensure the development of projects for the implementation of various aspects of human life.*

Pedagogical design is one of the most important aspects of the activities of teachers in general and technology teachers in particular. Pedagogical designing may be executed at different levels: at the level of the discipline (subject), the level of the section, a topic of the lesson, the level of the lesson in general, the fragment of the lesson (pedagogical situation).

According to I.P. Chistovska, teacher's design activity is a number of actions which lead to the achievement of the goal relatively to a research and the solution of pedagogical tasks.

The pedagogical design of the lesson of labor training is aimed at the choice of all theoretical ideas and pedagogical knowledge which are necessary for the concrete future lesson, to study a concrete subject with pupils of this concrete class. It is carried out at three consecutive stages: modeling; planning; designing.

The construct of the lesson is its methodical structure as a sequence of actions of its participants. Forms of execution of such a document: lesson plan, lesson summary, lesson scenario, methodical development of a lesson.

In order to implement effectively educational and developmental functions, it is necessary to correlate the comprehensive analysis of the educational material with the component formation of the students' educational and cognitive activity and, accordingly, to choose and combine methods of teaching.

In order the lessons to be effective to carry out the educational, developing and educational functions, it is necessary to correlate through their designing the comprehensive analysis of the educational material to the making formation of educational and cognitive activity of pupils and, respectively, to choose and combine methods of learning.

Originality. *The author examines the significance and specificity of the pedagogical design process of the modern lesson of labor training, theoretically identifies the main stages of pedagogical design, describes forms of methodological documentation, which are made by technology teacher, designing different types of lessons.*

Conclusion. *The pedagogical design is generalizing activity and at the same time the activity of choosing of all knowledge of a lesson of what is necessary for this moment, for studying this subject with these pupils. The content of designing lessons of labor training in institutions of the general secondary education consists of stage-by-stage designing of future steps of cognitive*

activity of the pupils, only through specially organized educational activity, it is possible to achieve the main aim of learning – the formation of the creative, all-round personality.

Key words: *pedagogical design, teacher's design activity, modeling of a lesson, lesson design, lesson designing.*

References

1. Nazarenko N. S. (2011) Proektna diyal'nist' yak zasib formuvannya profesijnoi kompetentnosti majbutnih perekkladachiv. *Nauka i osvita. Naukovo-praktichnij zhurnal Pivdenoukraïns'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universitetu imeni K. D. Ushins'kogo*, issue 8. URL : http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/8_2011/28.pdf [in Ukrainian]
2. SHrol' T.S. (2018) Proektna diyal'nist' yak zasib formuvannya profesijnoi kompetentnosti majbutnih uchiteliv URL : http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Naukova_periodika/elits/2015/43/Proektna%20diyal'nist'%20yak%20zasib%20formuvannya%20profesijnoi%20kompetentnosti%20majbutnih%20uchiteliv.pdf [in Ukrainian]
3. Ball G.O. (1999) Paradigma dialogu i problema priluchennya do naukovoï kul'turi. Profesijna osvita: pedagogika i psihologiya: Ukraïns'ko-pol'skij shchorichnik / Za red. L. Levovic'kogo, I. Zyazyuna, I. Vil'sh, N. Nichkalo. CHenstohova–Kiïv [in Ukrainian]
4. Enciklopediya professional'nogo obrazovaniya (1999). M. Vol. 2. [in Russian]
5. CHistov's'ka I. P. (2007). Proektna diyal'nist' yak zasib formuvannya pedagogichnoi kompetentnosti majbutnih inzheneriv-pedagogiv. *Visnik Nacional'nogo tekhnichnogo universitetu Ukraïni «Kiïvs'kij politekhnichnij institut». Filosofiya. Psihologiya. Pedagogika*, issue 3. [in Ukrainian]
6. Ostapenko N. (2004) Misce modelyuvannya yak metodu navchannya v pedagogichnomu proektuvanni (na materialu vishchoï shkoli). *Ukraïns'ka mova i literatura v shkoli*. issue 6. [in Ukrainian]
7. Nazarenko N. S. (2011) Proektna diyal'nist' yak zasib formuvannya profesijnoi kompetentnosti majbutnih perekkladachiv. URL : https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/8_2011/28.pdf [in Ukrainian]
8. Nastil'na kniga pedagoga. Posibnik dlya tih, hto hoche buti vchitelem-majstrom / Uporyadniki: Andreeva V. M., Grigorash V. V. (Ed.) et al. (2006). Harkiv. : Vid. grupa «Osnova» [in Ukrainian]

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ПРОЕКТИРОВАНИЕ УРОКА ТРУДОВОГО ОБУЧЕНИЯ

Борисенко Надежда Анатольевна

кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры технологического
и профессионального образования

Глуховский национальный педагогический университет имени Александра Довженко

В статье освещена технология педагогического проектирования урока трудового обучения, проанализировано толкование различными учеными дефиниции «проектирование». Раскрыто содержание этапов педагогического проектирования урока трудового обучения (моделирование, проектирование, конструирование урока), охарактеризованы действия учителя трудового обучения на каждом этапе. Рассмотрены формы методической документации, которую составляет учитель, проектируя уроки разных типов, в частности план урока, конспект урока, сценарий урока, методическая разработка урока. Охарактеризованы методы и приемы обучения, которые помогают эффективно реализовывать образовательные, развивающие и воспитательные функции проектируемого занятия. Определены принципы, которые являются регуляторами процесса педагогического проектирования урока (принцип достаточной полноты охвата проектируемого объекта; принцип системного единства всех этапов и форм проектирования; принцип человеческих приоритетов; саморазвития; доступности).

Ключевые слова: педагогическое проектирование, проектная деятельность педагога, моделирование урока, проектирование урока, конструирование урока.

Отримано редакцією 20.08.2019 р.